

mannen of Indianen. Van mensen dus, die net als de steentijdmensen jagers en verzamelaars waren.

Rook

Lucas Bridges bijvoorbeeld, was misschien geen geschoold antropoloog, maar leefde wel jarenlang tussen de Ona-indianen van Vuurland. De Ona waren jagers en verzamelaars en Bridges beschreef in 'Uttermost part of the earth' het kampement dat hij zag, toen hij als één van de eerste westerlingen voet aan wal zette op het uiterste puntje van de aarde. Hij vond er wigwams en plaggenhutten. Zijn neus pikte een sterke geur op van rook en rottend walvisvet. De Ona, zo schrijft Bridges, leefden bijna naakt in het ruwe klimaat van Vuurland en hun enige comfort was de haard. Hij beschrijft een avond bij het vuur na een dag hard werken. Eerst werd de jacht van die dag besproken, daarna was het tijd voor het vertellen van verhalen. Wanneer de Ona een bereidwillige luisteraar hadden gevonden, zochten ze met ple-

zier in hun geheugen naar de verhalen die ze lang geleden hadden gehoord en nog steeds oprecht geloofden.

Beschrijvingen van de kampementen van andere jagers en verzamelaars leveren een vergelijkbaar beeld op. Stapert vindt het dus redelijk om aan te nemen dat het vuur centraal stond in het leven van de steentijdmens. Zeker weten doet hij dat niet, hij kan geen kijkje nemen in de kampementen toen ze nog bewoond werden. De restanten van die kampementen zijn onder andere te vinden in het Friese Oldeholtwolde en Gönnersdorf in een gebied dat tegenwoordig Duits is. Bovendien zijn er geen steentijdvolkeren meer. De Ona bijvoorbeeld zijn uitgeroeid en zelfs de Yanomami uit het meest afgelegen deel van het Amazone-gebied zijn onder de voet gelopen door de westerse cultuur.

Voor onderzoek naar het leven in de steentijd zijn we dus voortaan aangewezen op opgravingen. Op het werk dus van archeologen als Stapert, die stap voor stap uitlegt hoe zijn onder-

zoek was opgebouwd. Als de haard het centrum was van het leven in de steentijd, zo begint zijn redenering, dan moet het afval in een herkenbaar patroon daaromheen liggen. Hij leent uit de antropologie het onderscheid tussen de *drop zone* en de *toss zone*. De eerste, de 'val-zone', ligt op de plek waar de steentijdmensen za-

Stapert versus Vermaning

Archeoloog Dick Stapert heeft flink wat ervaring opgedaan met de media. Hij kreeg een jaar of wat geleden een stortvloed van publiciteit over zich heen, toen hij als jong assistent bij het Biologisch Archeologisch Instituut van de Groninger universiteit de vondsten van de amateur-archeoloog Tjerk Vermaning op hun echtheid onderzocht. De conclusies van Stapert waren weinig vleidend voor Vermaning. De slijtage van de stenen was anders dan op grond van de natuurlijke omstandigheden op de vindplaats verondersteld mocht worden en de vindplaatsen zelf klopten niet. Volgens Stapert moesten veel van de vondsten van Vermaning vervalsingen zijn.

Amateur-archeologen sprongen daarop in de bres voor Vermaning. Zij moeten volgens Stapert gedacht hebben, dat de professionele archeologen een gewone jongen als Vermaning geen succesje gunden. Het was in hun ogen een strijd tussen *underdog* Vermaning en hautaine ivoren-torenwetenschappers. De media namen dat beeld vlot over. Stapert herinnert zich journalisten die hem niet goed begrepen, niet goed wilden begrijpen of die hem uitspraken in de mond legden, die hij niet gedaan had.

Hoewel de controverse tussen de critici en de sympathisanten van Vermaning nog steeds voortduurt, is het onderwerp al lang uit de media verdwenen. Een stelling uit het proefschrift van Stapert herinnert nog aan de tijd, waarin hij dreigtelefoontjes kreeg en de postbode honderdrollen bezorgde: "Het gebruik van

de directe rede in de journalistiek zou gebonden moeten worden aan bepalingen in de erecode (geautoriseerde transcriptie of geluidsopname, in duplo). Op die manier zou het mogelijk worden bonafide journalisten te onderscheiden van malafide publicisten, zonder dat de persvrijheid wordt aangetast."

Bonafide of malafide, allereerst moeten natuurlijk de feiten kloppen. En dat was ook niet het geval in de zaak Stapert-Vermaning. Een grappig voorbeeld van zo'n journalistieke misser is het verslag in een regionaal noordelijk dagblad over een toneelstuk, dat het Noord Nederlands Toneel over de affaire Vermaning op de planken bracht. Vermaning en Stapert zouden beiden in een zaal in Assen naar het stuk hebben gekeken en een journalist zag steeds een lach in de ogen van Vermaning op de momenten waarop Stapert een zuur gezicht zette. Maar Stapert zat naar eigen zeggen helemaal niet in de zaal. De journalist, mogelijk tuk op een goed verhaal, moet iemand anders voor hem hebben aangezien.

Waar de werkwijze van wat Stapert malafide publicisten noemt toe kan leiden, ondervindt de medewerker van het Biologisch Archeologisch Instituut nog steeds. Zijn naam is besmet geraakt in de wereld van de amateur-archeologen, die zich met de steentijd bezighouden. Een groot nadeel, want die amateur-archeologen zouden voor hem een belangrijke steun in zijn werk kunnen zijn.